

*Тюра Ю. І.,**доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»*

ГЕНЕЗА ЯКОСТІ ОСВІТИ: АНАЛІТИЧНО-ПРАВОВИЙ ОГЛЯД

Анотація. У статті проведено дослідження генези якості освіти через її становлення в контексті модернізації освітньої галузі та формування державної освітньої політики. Здійснено теоретичний аналіз позицій науковців щодо розуміння якості освіти. Зазначено, що з моменту приєднання України до Болонського процесу система вищої освіти зазнала певної трансформації, зокрема в контексті забезпечення якісної підготовки здобувачів.

Встановлено, що підґрунтям європейських освітніх цінностей є освіта, наука та інновації, визнані як «трикутник знань». Водночас побудова європейської системи забезпечення якості вищої освіти здійснюється «знизу», тобто безпосередньо від учасників освітнього процесу до розбудови міжнародних механізмів спільного розвитку освіти в європейському просторі.

Зазначено, що якість освіти набуває значення неодмінного атрибута вдосконалення всієї освітньої сфери, що відповідно вимагає розуміння сутності поняття «якість освіти». Розглянувши базове поняття «якість», зауважено, що з роками воно трансформувалося від розуміння якості як «краще у своєму роді» до «певна відповідність» визначеній сукупності параметрів або властивостей. Поняття «якість освіти» є складною категорією для розуміння, яку можна розглядати одночасно з позиції філософії, політики, управління, педагогіки та економіки.

Наголошено, що окремі етапи процесу модернізації національної системи освіти супроводжувалися різним підходом щодо розуміння, визначення та характеристики поняття «якість освіти» та «якість вищої освіти». Запропоновано в залежності від певного підходу до розуміння поняття «якість освіти» та формування державної освітньої політики виокремити чотири етапи генези цього поняття: початковий, стратегічний, фундаментальний та адаптаційний.

Зроблено висновок, що тлумачити поняття «якість освіти» потрібно з врахуванням цільової групи, рівня освіти, ресурсного забезпечення, відповідності змісту освіти, технологій та систем оцінювання досягнень потребам та вимогам споживачів освітніх послуг тощо. Зауважено, що якість освіти є відносним комплексним поняттям, що актуалізує проблему оцінювання якості освіти з необхідністю врахування інституційного контексту та стратегічного підходу освітньої інституції, прикладом чого наведено НТУ «Дніпровську політехніку».

Ключові слова: генеза, розуміння якості освіти, оцінювання, відносне поняття, інституційний контекст.

Постановка проблеми. Сьогодення не буває статичним, воно постійно знаходиться в динаміці, змінюючись та розвиваючись. Водночас із ним змінюється й ми, змінюються наші можливості та потреби. Ми прагнемо знати більше, навчатися швидше, вміти краще. І на цьому шляху освіта виступає найпотужнішим знаряддям, здатним змінити світ на краще. Як

соціокультурний інститут, освіта набуває все нових властивостей, особливостей і ознак, перебуваючи у стані постійних змін. Але незмінним, особливо в умовах постійних трансформацій, залишається прагнення людей сформувати та/або здобути освіту найвищої якості, оскільки визначальною ознакою будь-якої держави є високий рівень освіти її громадян. Особливого значення це набуває в період реформування освітньої системи, що спрямоване на її розвиток та набуття нових якісних ознак.

Можна стверджувати, що останні півстоліття у світовому просторі відбувається академічна революція, яка характеризується трансформацією та реорганізацією системи вищої освіти. Глобалізаційні перетворення у вищій освіті спричинили оновлення змісту, цілей, функцій і загалом освітньої моделі підготовки фахівців.

Приєднання України до Болонського процесу стало передумовою інтеграції нашої освітньої системи в європейський освітній і науковий простір та стало потужним поштовхом до позитивних змін у системі вищої освіти України, зокрема у таких сферах, як автономія університетів, моніторинг та забезпечення якості освіти, мобільність студентів та інших [1, с. 48].

Відповідно для успішного здійснення процесів модернізації та реформування вищої освіти в Україні в євроінтеграційному напрямку важливого значення набуває розуміння сутності якості освіти в контексті формування якісної підготовки здобувачів.

Стан дослідження. Різноманітні аспекти реформування національної системи вищої освіти, у тому числі щодо проблематики забезпечення якості вищої освіти, висвітлено у працях таких вчених, як В.Г. Кремень, Я.Я. Болюбаш, Т.В. Фініков, О.І. Шаров, Є.А. Пінчук, В.М. Половець, А.Д. Беденюк, Т.О. Савчук, М.З. Згуровський та ін. Однак, не зважаючи на активність науково-практичних досліджень у цій сфері, генеза та розуміння якості освіти залишаються одними з найбільш обговорюваних серед науковців.

Метою статті є дослідження генези якості освіти через її становлення в контексті модернізації освітньої галузі та формування державної освітньої політики; теоретичний аналіз позицій науковців щодо розуміння якості освіти.

Виклад основного матеріалу. XXI століття стало епохою не тільки технологічного прориву, але і тисячоліттям реформ у всіх сферах життєдіяльності. Істотних змін також зазнала і освітня галузь. Починаючи з 2005 року, в Україні активно проходить реформування та трансформація системи вищої освіти. Поштовхом таких змін стала реалізація принципів Болонського процесу після підписання Україною відповідної декларації [2, с. 115].

Європейський підхід щодо побудови ефективної системи освітніх цінностей ґрунтується на так званому «трикутнику знань», що характеризується взаємозв'язком між освітою, наукою та інноваціями. Така система цінностей стала фундаментом для розвитку європейської освіти. І в цьому сенсі якість європейської освіти вирізняється високим рівнем довіри як з боку громадян європейських країн, так і з боку світової спільноти в цілому.

До особливостей європейської системи забезпечення якості вищої освіти також можна віднести її побудову, яка починається «знизу», тобто безпосередньо від учасників освітнього процесу, зокрема здобувачів, академічної спільноти, закладу вищої освіти, до розбудови міжнародних механізмів спільного розвитку освіти в європейському просторі. В реаліях нашої держави до певного часу така побудова розпочиналася «згори», від центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, а саме: від міністерства освіти і науки, до учасників освітнього процесу [3].

Підписавши Болонську декларацію та доєднавшись до реалізації положень Болонського процесу, Україна розпочала модернізацію системи вищої освіти відповідно до європейських вимог. Результатом цього процесу стало розширення спектра охоплення якістю освіти всіх напрямків освітньої діяльності, зокрема: якість викладання, підготовки й досліджень. В цьому сенсі якість освіти набуває значення неодмінного атрибута вдосконалення всієї освітньої сфери, що вимагає розуміння сутності поняття «якість освіти».

Доцільно поняття «якість освіти» розглядати через базове поняття «якість». Так Міжнародна організація зі стандартизації ISO надала такого визначення поняттю якості, як «сукупність характеристик об'єкта, що належить до його здатності задовольняти встановлені та передбачувані потреби». З огляду на це, якість є не тільки результатом діяльності, але і можливістю досягнення певного результату через наявність внутрішнього потенціалу та зовнішніх умов, а також як процес формування характеристик кінцевого результату [4].

Тлумачний словник української мови з філософської точки зору трактує поняття «якість» як «внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших». В словнику наводяться також інші тлумачення цього поняття, зокрема: «та чи інша характерна ознака, властивість, риса когось, чого-небудь» та/або «ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням» [5]. Беручи до уваги декілька наданих визначень, можна стверджувати, що поняття «якість» є доволі складним через його багатоаспектність та відносність.

У наукових джерелах теж існує значна кількість тлумачень поняття якості, яке з роками трансформувалося від розуміння якості як «краще у своєму роді» до «певна відповідність» визначеній сукупності параметрів або властивостей.

Освіта, як і будь-який процес або результат діяльності людини, також характеризується якістю. Визначати якість освіти можна не лише для окремого індивідуума, але і для суспільства в цілому, оскільки це поняття визначає не лише кількість здобутих знань і навичок професійної діяльності, але і якість особистісного, світоглядного, громадянського розвитку кожної особистості в суспільстві. Можна зазначити, що поняття «якість освіти», як і «якість» є доволі складною категорією для розуміння, оскільки її можна розглядати одно-

часно з позиції філософії, політики, управління, педагогіки та економіки.

Окремі етапи процесу модернізації національної системи освіти, зокрема і вищої, супроводжувалися різним підходом щодо розуміння, визначення та характеристики поняття «якість освіти» та «якість вищої освіти». На нашу думку, в контексті якості освіти можна виокремити декілька етапів, що корелюються з формування державної освітньої політики: 1991–2002, 2002–2005, 2005–2014, з 2015-сьогодення. За сутністю та призначенням ці етапи нами визначені як: початковий, стратегічний, фундаментальний та адаптаційний.

Точкою відліку та першим етапом формування власної політики у сфері освіти та її якості слід вважати 1991 р., коли наша держава стала суверенною та незалежною. Основним вектором державної освітньої політики стала розбудова національної системи вищої освіти України, спрямованої на досягнення та визнання світового рівня, відродження української самобутності, докорінне відновлення змісту освіти, методів та форм навчання для розвитку інтелектуального потенціалу суспільства та забезпечення національних інтересів. Прийнявши у 1991 році Закон України «Про освіту», держава не надавала тлумачення поняття «якість освіти», але статтею 18 передбачалося, що «навчальні заклади незалежно від їх статусу і належності забезпечують якість освіти в обсязі вимог державних стандартів освіти» [6]. На той час якість вищої освіти асоціювалася з необхідністю дотримання нормативних вимог щодо якісних характеристик підготовки фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Так Державними вимогами до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу, затверджених наказом МОНмолодьспорт України від 13.06.2012 № 689, щодо якісної характеристики підготовки фахівців були встановлені такі показники (нормативи), підрахунок яких здійснювався у відсотках, зокрема: абсолютна успішність як кількість успішно виконаних контрольних завдань (не менше 90%) та відносна якість – кількість якісно виконаних контрольних завдань (оцінки «5» і «4») на рівні 50% від загальної кількості здобувачів [7].

Початок 2002 р. – середина 2005 р. – це період другого етапу реформування вищої школи України в контексті забезпечення якості. Дана стадія процесу реформування стала стратегічною, оскільки заклала законодавче підґрунтя для визначення та розуміння поняття якості не лише вищої освіти, але й освітньої діяльності.

17 січня 2002 року було прийнято Закон «Про вищу освіту», який став базовим законодавчим актом, що встановив правові, фінансові, організаційні та інші засади функціонування вітчизняної системи вищої освіти та вищих навчальних закладів, визначив впровадження єдиних державних стандартів вищої освіти з метою оцінки якості організації освітньої діяльності та професійної підготовки фахівців.

Закон «Про вищу освіту» дав змогу законодавчо у статті 1 зафіксувати поняття якості вищої освіти як сукупності «якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства» та якості освітньої діяльності – «сукупність характеристик системи вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи або(та) суспільства» [8].

Не менш важливим етапом генези якості вищої освіти стало приєднання України у 2005 р. до Болонського процесу (Болонської декларації). Цей документ мав на меті зробити європейську систему вищої освіти більш привабливою та конкурентоспроможною в освітньому просторі.

Одним із ключових принципів Болонського процесу був визначений моніторинг якості освіти та розроблення порівняльних критеріїв оцінювання якості підготовки студентів з метою створення певних умов для довіри, відповідності, мобільності, сумісності та привабливості в Європейському просторі вищої освіти.

В Болонській декларації якість освіти визначено фундаментом створення європейського освітньо-наукового простору, яка має бути забезпечена на відповідних рівнях:

- державному – організацією та проведенням акредитації;
- суспільному – проведенням зовнішньої експертизи;
- локальному (інституційному) – проведенням зовнішньої та внутрішньої експертизи [9, с. 39].

Значний внесок у розуміння та визначення поняття якості вищої освіти зробив ухвалений 1 липня 2014 р. Закон України «Про вищу освіту». Цей нормативно-правовий акт на законодавчому рівні закріпив це поняття як «відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам зацікавлених сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості» [10]. Цей закон також задекларував сутність та складові системи забезпечення якості вищої освіти та визначив відповідні процедури та заходи для забезпечення її функціонування.

Останній етап генези якості освіти передбачає формування культури якості в освітньому середовищі, забезпечення довіри до оцінки якості освіти шляхом адаптації складових системи забезпечення якості освіти до певних етапів розвитку й становлення українського суспільства та євроінтеграційних процесів, які періодично відбуваються та змінюються у часі. Оскільки довіра з боку суспільства є необхідною умовою для створення якісного освітнього середовища та ефективного реформування освітньої галузі. Зазвичай неможливо реформувати будь-яку сферу діяльності, зокрема й освітню, якщо відсутня довіра між учасниками процесу.

Певну думку щодо розуміння якості вищої освіти окреслено у Стандартах та рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) (далі – Рекомендації). В Рекомендаціях зауважено, що сформувавши дефініцію якості освіти досить складно, але здебільшого під нею розуміють результат взаємодії між викладачами, студентами та ресурсним забезпеченням освітнього закладу [11, с. 6]. Більшої уваги в Рекомендаціях приділено розумінню забезпечення якості через покращення якості. Забезпечення якості повинно гарантувати навчальне середовище, в якому зміст освітніх програм, навчальні можливості та ресурсне забезпечення відповідають цій меті. Ключовими цілями забезпечення якості визначено підзвітність і покращення, досягнення яких буде сприяти та створювати довіру з боку абітурієнтів та суспільства загалом до діяльності закладу вищої освіти. Отже, ці дві категорії між собою тісно взаємопов'язані й покликані сприяти розвитку та формуванню культури якості в освітньому середовищі для всіх

його учасників: від здобувачів і академічних працівників до керівництва й адміністрації освітнього закладу.

Вперше визначення поняття «якість освіти» було сформульовано у Законі України «Про освіту» від 05.09.2017. Відповідно до ст. 1 «якість освіти – це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг» [12]. В законі також визначено мету розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти в Україні, зокрема «гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти» (ст. 41) [12].

Беручи до уваги міжнародний досвід щодо визначення поняття «якість освіти», можна констатувати відсутність єдиної та уніфікованої дефініції цього поняття та існування різних підходів до його тлумачення. Так в нормативних документах різних країн поняття «якість освіти» розглядається переважно з позицій зацікавлених сторін (stakeholders) освітнього процесу: держави, суспільства, закладу освіти, роботодавців, студентів і батьків.

Так, наприклад, у Німеччині «якість освіти – це вагомість/обґрунтованість і досягнення цілей; елементи якості (планування, управління, стимулювання та результати) визначаються як вимоги для кожної освітньої програми (програми акредитації)» [13, с. 211].

У Бельгії якість освіти трактується з точки зору виконання вимог, потреб чи бажань замовника послуг. Таким чином якість освіти тісно взаємопов'язана з цілями, які визначені та пропонуються надавачем освітніх послуг [13, с. 211].

У Болгарії якість розглядають як «сукупність властивостей і характеристик, які відрізняють один об'єкт, явище чи процес від аналогічних йому щодо міри ефективності». В залежності від об'єкта, явища чи процесу можна застосовувати такі терміни: гарантування якості, оцінка якості, підтримка якості та управління якістю [13, с. 211].

У Великій Британії виокремлюють поняття «академічної якості» як «способу опису того, наскільки ефективно наявні освітні можливості допомагають у досягненні певного ступеня, наскільки відповідними та ефективними є викладання, матеріальна забезпеченість, оцінювання та можливості для навчання» [13, с. 212].

Узагальнюючи тлумачення та сутність поняття якості освіти, визначених міжнародними документами окремих країн, можна зауважити, що цей термін складний і багатопараметричний, а при його інтерпретації потрібно враховувати: для якої цільової групи та рівня освіти він визначається; які для цього створені передумови, зокрема ресурсне забезпечення; чи забезпечується рівень відповідності змісту, технологій та систем оцінювання досягнень потребам та вимогам споживачів освітніх послуг тощо.

На думку окремих вітчизняних дослідників розуміння та сутність якості освіти потрібно розкривати не через дефініцію, а через її складові.

Рогова Т.В. та Темченко О.В. вважають, що складовими якості вищої освіти є:

- якість підготовки в системі середньої освіти вступників до закладів вищої освіти; об'єктивність конкурсного відбору для зарахування на навчання;

- якість підготовки випускників закладів вищої освіти;
- якість освітніх стандартів;
- якість чинної нормативної бази;
- якість освітніх програм, їх сучасність та актуальність;

якість змісту освіти;

• якість науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, застосування новітніх технологій і методик його організації;

• якість кадрового забезпечення;

• якість управління; реалізація спеціального механізму управління якістю освіти [14, с. 4].

Заслуговує на увагу точка зору Короткова Е, який у своїй праці «Концепція якості освіти», якість освіти визначив як «комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективне формування компетентності та професійної свідомості». Також для цього поняття він сформулював три групи характеристик, зокрема: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування професіоналізму та якість результату освіти [4].

Інший погляд на розуміння якості освіти продемонструвала Поберезська Г.Г. В її розумінні «якість освіти – це сукупність властивостей та характеристик освітнього процесу, що надають йому спроможність формувати такий рівень професійної компетентності, який задовольняє потреби, які є або які будуть, громадян, підприємств і організацій, суспільства і держави» [15].

У словнику-довіднику з професійної педагогіки пропонується таке визначення якості вищої освіти – «це сукупність певних якостей випускника вищого навчального закладу, що відображають компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість, здібності, професійно важливі якості тощо, обумовлюють її здатність задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства, а також його професійну придатність:

- задовольняти відповідно до соціальних норм суспільні вимоги до виконання майбутніх соціально-професійних ролей;
- відповідати за свої соціально важливі рішення;
- задовольняти намагання особи до соціального статусу та престижу» [16, с. 208].

На нашу думку, формувати якість освіти потрібно не шляхом формалізації процесів забезпечення якості, яка не має прояву неформальної мотивації з боку учасників освітнього процесу, а з врахуванням «трикутника знань», який буде відображати взаємозв'язок між дослідженнями з одного боку та навчанням і викладанням з іншого, а також враховувати національний контекст, в якому працює певний заклад освіти, інституційний контекст і стратегічний підхід закладу. Надзвичайно важливим для України на сьогодні є відмова від єдиного формального підходу до формування та розуміння якості освіти, оскільки такий підхід не надає можливості для самостійного розвитку освітніх закладів, бо не враховує їх інституційний контекст та стратегію їхнього розвитку, зокрема позицію закладу у певному сегменті ринку, застосування нетрадиційних підходів для покращення своєї привабливості, можливість бути більш гнучким і динамічним відповідно до правових, політичних та соціально-економічних змін тощо.

Враховуючи значну кількість підходів до визначення та розуміння якості освіти, від традиційних до спеціальних або комплексних, єдиного та однозначного тлумачення це поняття

не має, хоча набуло визнання на офіційному рівні. Якість освіти це відносне комплексне поняття, що більшою мірою актуалізує проблему встановлення такої відповідності, тобто проблему оцінювання якості освіти.

Очевидним також є те, що якість освіти є результатом освітнього процесу, а будь-який процес потребує планування, контролю та оцінювання.

Якість освіти у закладі освіти повинна закладатися під час проектування та підтримуватися під час організації й реалізації освітнього процесу. Її оцінювання може здійснюватися за певними індикаторами, як от на прикладі НТУ «Дніпровська політехніка», такими індикаторами є: якість змісту вищої освіти; якість освітніх програм; якість освітнього процесу; якість учасників освітнього процесу; якість освітніх та матеріально-технічних ресурсів; якість результатів вищої освіти; наявність позитивної динаміки якості [17, с. 10].

Висновки. Розуміння якості освіти та її змістове наповнення не є статичними. Вони віддзеркалюють певну історичну епоху, періоди реформування сфери освіти, рівень духовного і технологічного розвитку суспільства.

В залежності від певного підходу до розуміння поняття «якість освіти» та формування державної освітньої політики можна виокремити чотири етапи: початковий, стратегічний, фундаментальний та адаптаційний.

Поняття «якість освіти» є доволі складним через його багатогранність та відносність. Тлумачити це поняття потрібно з врахуванням цільової групи, рівня освіти, ресурсного забезпечення, відповідності змісту освіти, технологій та систем оцінювання досягнень потребам та вимогам споживачів освітніх послуг тощо.

На державному рівні якість освіти – це відповідність освітньої доктрини соціальним вимогам і нормам (стандартам).

Оскільки якість освіти «стала відносним поняттям», то більшою мірою наразі воно актуалізує проблему встановлення відповідності, тобто проблему оцінювання якості освіти.

З метою врахування інституційного контексту та стратегічного розвитку освітніх закладів важливим є відмова від єдиного формального підходу до розуміння якості освіти.

Література:

1. Тюря Ю.І. Проблема неоднозначності та неузгодженості визначень, правових норм в освітньому законодавстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2021. № 52. С. 48–51. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.52.11>
2. Тюря Ю.І. Легеза Ю.О. Нормативно-правове регулювання трансферу (перезарування) кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи. *Юридичний бюлетень*. 2021. № 18. С. 115–122.
3. Тарас Добко. Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України. URL: <http://education-ua.org/ua/analytics/305-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti-evropejski-krashchi-praktiki-dlya-ukrajini>
4. Е. Коротков. Концепція якості освіти. URL: <http://osvita.ua/school/method/1342/>
5. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/jakistj>
6. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 № 1060-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1060-12>
7. Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу:

- Наказ МОНмолодьспорт України від 13.06.2012 № 689. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1108-12>
8. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2984-14>
  9. Опар Н.В. Реалізація державної політики щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 29 (68). № 5. 2018. С. 38–43.
  10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>
  11. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ «ЦС», 2015. – 32 с.
  12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
  13. В. Оліферук. Якість освіти: еволюція уявлень у національному та світовому освітньому просторі. Військова освіта. № 1(41). 2020. С. 210–221. DOI: 10.33099/2617-1783/2020-1/210-221.
  14. Рогова Т.В., Темченко О.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Забезпечення якості освітньої діяльності у вищій школі» для здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії». – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2020. – 23 с.
  15. Поберезська Г.Г. Тенденції розвитку вищої освіти у країнах Західної Європи та України : дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / АПН України. Інститут вищої освіти. – К., 2005.
  16. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А.В. Семенової. – Одеса: Пальміра, 2006. – 221 с.
  17. Настанова з якості Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Дніпро, НТУ «ДП», 2022. – 63 с.

Tiuria Yu. Genesis of quality education: an analytical and legal review

Summary. The article examines the genesis of the quality of education through its formation in the context of modernization of the educational sector and formation of state educational policy. A theoretical analysis of the positions of scientists regarding the understanding of the quality of education was carried out. It is noted that since Ukraine's accession to the Bologna Process, the higher education system has undergone some transformation, in particular in the context of ensuring quality training of applicants.

It has been established that the European educational values are based on education, science and innovation, recognized as the «triangle of knowledge». At the same time, the construction of the European system of ensuring the quality of higher education is carried out "from below", that is, directly from the participants of the educational process to the development of international mechanisms for the joint development of education in the European space.

It is noted that the quality of education has become an indispensable attribute of improvement of the entire educational sphere, which, accordingly, requires an understanding of the essence of the concept of "quality of education". Having considered the basic concept of "quality", it is noted that over the years it has transformed from an understanding of quality as "the best of its kind" to "certain conformity" to a defined set of parameters or properties. The concept of "quality of education" is a complex category to understand, which can be considered simultaneously from the standpoint of philosophy, politics, management, pedagogy, and economics.

It was emphasized that the various stages of the modernization process of the national education system were accompanied by different approaches to understanding, defining and characterizing the concepts of "quality of education" and "quality of higher education". It is proposed, depending on a certain approach to the understanding of the concept of "quality of education" and the formation of the state educational policy, to distinguish four stages of the genesis of this concept: initial, strategic, fundamental and adaptive.

It was concluded that the concept of "quality of education" should be interpreted taking into account the target group, the level of education, the provision of resources, the relevance of the content of education, technologies and achievement evaluation systems to the needs and requirements of consumers of educational services, etc. It is noted that the quality of education is a relatively complex concept which actualizes the problem of evaluating the quality of education with the need to take into account the institutional context and the strategic approach of the educational institution, an example of which is the Dnipro University of Technology.

Key words: genesis, understanding the quality of education, evaluation, relative concept, institutional context.